

Yhteenvetoa ja tilannekatsausta lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämistyöstä lapsi- ja perheasiainneuvostolle 18.9.24

Sanni Penttilä

LL, Lastentautien, lastenpsykiatrian ja terveydenhuollon erikoislääkäri

Ylilääkäri

Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

”Lanupe”-työryhmän pj.

Lasten ja nuorten kehityksellisiin ja psyykkisiin häiriöihin liittyvien sote-palvelujen kehittämistyöryhmän nimeäminen

1989/00.00.02/2024, § 9/2024

- Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle perustetaan työryhmä, jonka tehtävänä on **luoda esitys rakenteiden luomiseksi** lasten ja nuorten perustason lievien ja keskivaikeiden kehityksellisten ja mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn, diagnostiikkaan ja hoitoon sekä kuntoutukseen liittyviin toimintoihin. **Rakenteiden tulee mahdollistaa moniammatillisuus, integratiivinen toiminta sekä osaamisen ja resurssien turvaaminen.**
 - **Rakenteiden luomisen jälkeen lähdetään työstämään mallia jalkauttamiseen ja toiminnan parantamiseen.**
 - Työryhmän työskentelyaika on 1.3.-31.8.2024.
-
- [Ote 11.03.2024 13.47 \(002\) työryhmän nimeäminen kevät 2024.docx](#)

Mitä ovat kehitykselliset ja psykiatriset häiriöt lapsilla ja nuorilla?

(Neuro)kehityksellisiä häiriöitä

- ADHD
- Autismikirjon häiriö
- Kehityksellinen kielihäiriö
 - (Mutismi)
- Motoriikan kehityshäiriö
- Erilaiset oppimiskyvyn häiriöt, kuten LUKI-häiriöt, monimuotoiset oppimiskyvyn häiriöt
- Kehitysvammaisuus
- Tourette- ja muut nykimishäiriöt
-

Tavallisimpia psykiatrisia häiriöitä

- Ahdistuneisuushäiriöt
- Mielialahäiriöt (mm. masennus)
- Unihäiriöt
- Syömishäiriöt
- Uhmakkuus- ja käytöshäiriö
- Pakko-oireinen häiriö
- Mutismi
- Psykkiseen traumatisoitumiseen liittyvät häiriöt
- Riippuvuushäiriöt
 - Päihdehäiriöt
- Sopeutumishäiriöt
-

HVA:n palvelujen nykytilakartoitusta päivitetty keväällä 2024

- **Kokonaisuus nivoutuu perhekeskustoiminnan kehittämiseen**
 - **Toimeksianto:** Ennaltaehkäisyyn, diagnostiikkaan, hoitoon, kuntoutukseen liittyvät toiminnot = koskettaa laajasti lasten, nuorten ja perheiden palveluita
- **Nykytilakartoitusta**
 - Taloustietojen keruuta
 - Henkilöstötietojen keruuta
 - Toimintatietojen keruuta
 - Eri palvelujen edustajien evästyksset kehittämistyölle
 - ”Nepsy” -Polis-kyselyn kautta asukkaiden kokemustietoa
- **Vertailua ja vertaisoppimista muilta hyvinvointialueilta**
 - (E-K, E-S, Kymenhva, Keski-Pohjanmaa...)

Asiakaskanta

Väestömäärä
yhteensä

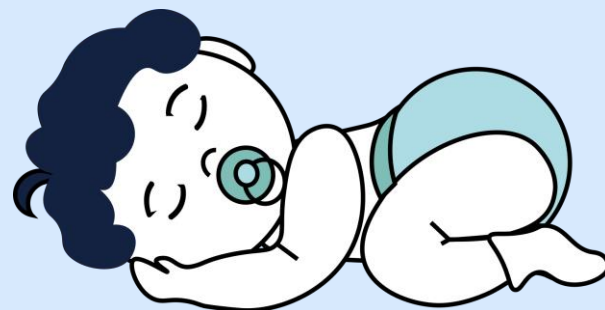
162540

v. 2022

Syntyvyyden muutos
vuosina 2021-2022

-10,38%

1046 vauvaa vuonna 2022

Peruskouluikäisiä

14650

14200

lapsiperhettä

27 000

Alaikäistä,
joista 15 – 20 % tarvitsee
tukea tai hoitoa
kehityksellisiin ja
psykkisiin häiriöihin

8400

Alle kouluikäistä

LaNuPe – kustannusjakauma 2023 (0-19v)

Toteutuneet kustannukset

Kustannusjakauma
Dimensio vaihdettavissa

202301 - 202312

Valintojen osuus kaikista kustannuksista
12,1%

Kustannukset / asukas
610
40,1%

PTH-kustannukset / asukas
66
48,6%

Esh-kustannukset / asukas
188
42,6%

Sos-kustannukset / asukas
356
37,4%

Siun soten suurimmat haasteet

Palvelutuotannon systeeminen häiriö; palveluita tuotetaan päällekkäin, irrallaan, organisaatiolähtöisesti, asiakasta pompotellen ja osa-optimoiden. Viimesijaisten palveluiden käyttö on kasvanut ja näkyy erityisesti lastensuojelussa ja psykiatrisessa sairaanhoidossa.

ADHD

33,4 M€

ADHD-diagnooseihin sitoutuneet kokonaiskustannukset
PeSo+TeSa
33,4 M€
(34% Lanu-sote tietopakettikustannuksista 2023, n. 2200 alaikäistä)

Sijoitukset

35 M€

Lastensuojelun kustannukset 48milj€ (n. 49% lanu-sote-tietopaketista v. 2023)

Sijaishuollon kustannukset ovat kasvaneet vuosi vuodelta merkittävästi. Lapsista on sijoitettuna 2%. Tämä maksoi vuonna 2023, 35 M€.

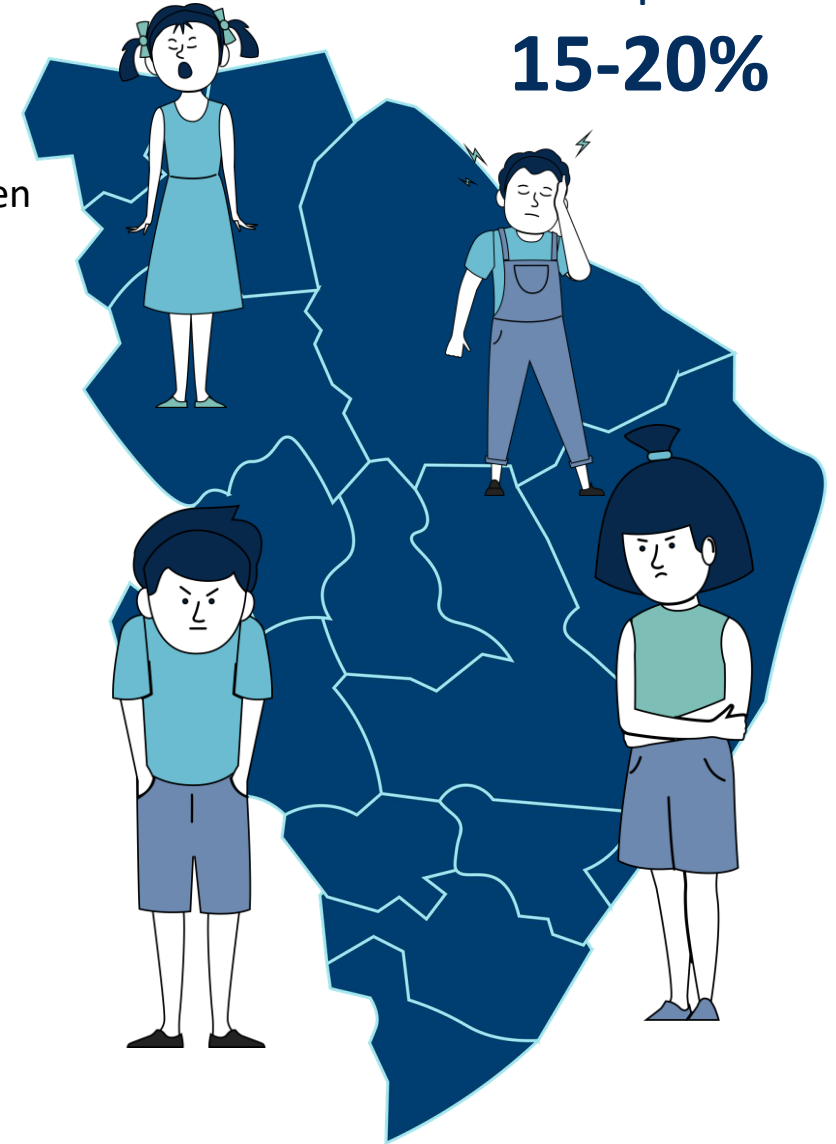
Lapsista psykiatrisen hoidon piirissä

5,8%

Vuonna 2023 lapsista 5,8% oli lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon piirissä. Hoito on jonoutunut: määrä ei pysty kasvamaan. Muutama vuosi sitten luku oli alle 5%.

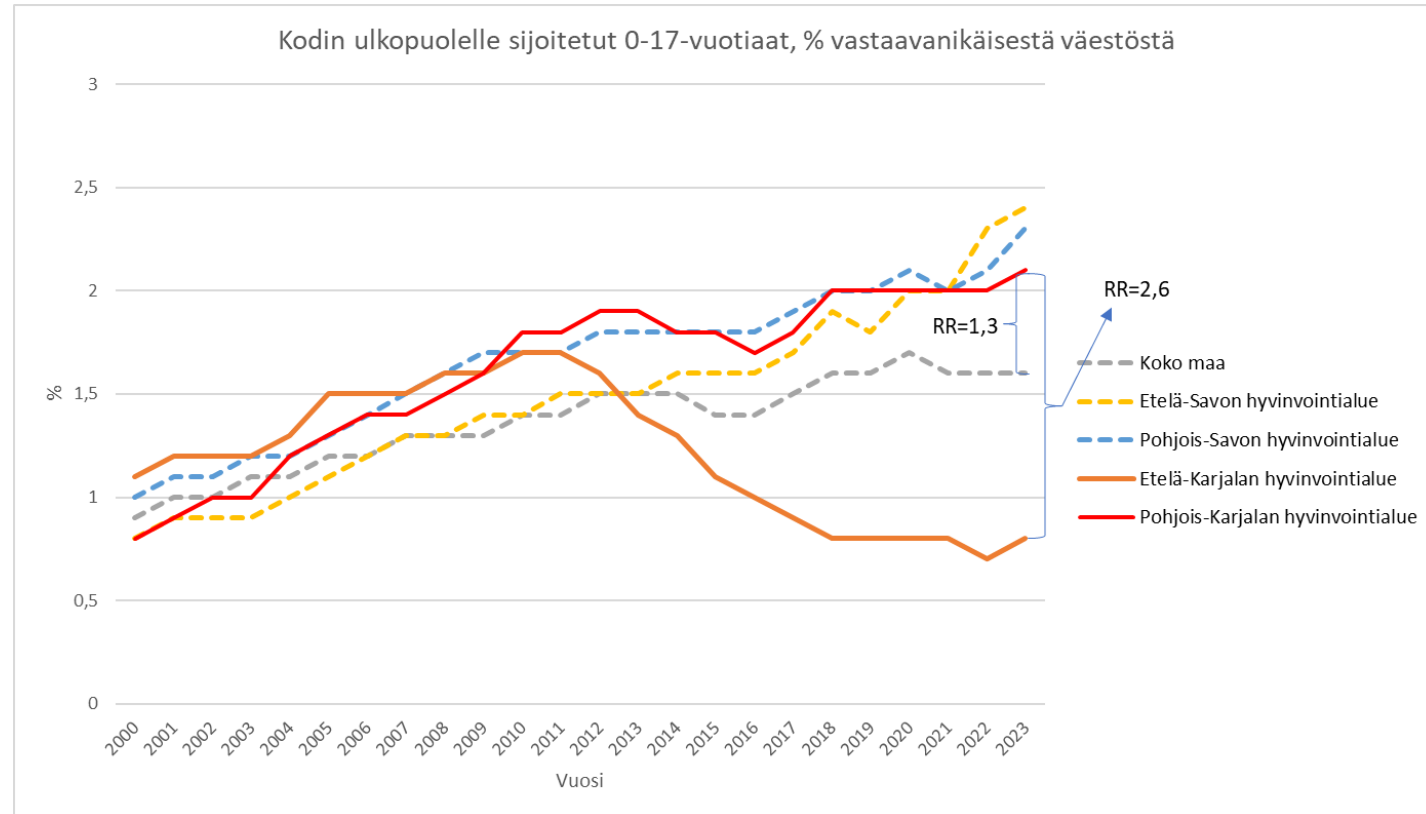
Lapsista ja nuorista
avun tarpeessa

15-20%

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat

- N. 2% alaikäisistä sijoitettuna vuosittain (n. 550)
- Siun soten alueella on 2,6 kertainen riski tulla sijoitetuksi kodin ulkopuolelle Etelä-Karjalan hyvinvointialueeseen (Ekhva) verrattuna.
- 1,3 kertainen riski koko maan keskiarvoon verrattuna.

Lähde: Sotkanet.fi, ind. 191

Nykytilan suurimmat haasteet

- Palvelutuotannon systeeminen häiriö;
- palveluita tuotetaan päällekkäin, irrallaan, organisaatiolähtöisesti, asiakasta pompotellen ja osa-optimoiden.
- Viimesijaisten palveluiden käyttö on kasvanut ja näkyy erityisesti lastensuojelussa ja psykiatrisessa sairaanhoidossa.
- **Perusterveydenhuollosta puuttuu terveydenhuoltolain nojalla tuotetut mielenterveyspalvelut (=perustason psykiatrinen hoito) alaikäisille**
 - Vrt. aikuisten **MIEPÄ**
 - Vinouttanut mm. opiskeluhuollon ja kasvatus- ja perheneuvonnan palveluita sairaanhoidollisen työn suuntaan, jolloin lakisääteinen perustehtävä jäänyt sivuun

”Lapsi ei syrjäydy palveluiden puutteen takia, vaan toisistaan irrallaan olevien palvelujen seurauksena.”

- Tuula Takalo -

” Hallinnon tai palvelutuotannon rakenteiden uudistaminen on turhaa, jos entinen toimimattomaksi todettu toimintatapa jatkuu. Muutosta tarvitaan tavassa kohdata lapsia ja perheitä läpi koko palvelujärjestelmän.”

- Matti Rimpelä -

Lanupe- työryhmän keskeiset palvelurakenne- ja kehittämissuositukset

- **Esitys integraatiojohtamisen ja integraatiotyön kehittämiseksi palvelukokonaisuuden kustannusvaikuttavuuden lisäämiseksi**
 - Tavoitteena systeeminen muutos, joka vaikuttaa mm. kodin ulkopuolelle sijoitusten tarpeeseen myönteisesti
 - Koskettaa perhe- ja sosiaalipalveluja, erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon, kuntoutusta, opiskeluhuollon
 - Järjestämislaki 10§ !
 - Uusia johtamisen keinoja käyttöön (esim. lapsibudjetointi)
- **Esitys uuden perusterveydenhuollon lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen keskuksen perustamisesta kuntoutuksen palvelualueelle**
 - Vaatii uusia taloudellisia panostuksia tuleville vuosille

Perusterveydenhuollon lasten ja nuorten ”Mieli” -yksikön perustaminen vaiheittain 2025-2026

- **Palvelutehtävä:** Psykiatrisen hoidontarpeen arvioinnit perusterveydenhuollossa, lievien ja keskivaikeiden psykiatristen häiriöiden hoito perustasolla, jatkohoidot ESH:sta sovituilta osin. Lapsiperheiden yhteisasiakasohjaus.
- Palvelee raskausajasta 18 ikävuoteen

”Mieli” -yksikön perustaminen vaiheittain 2025-2026

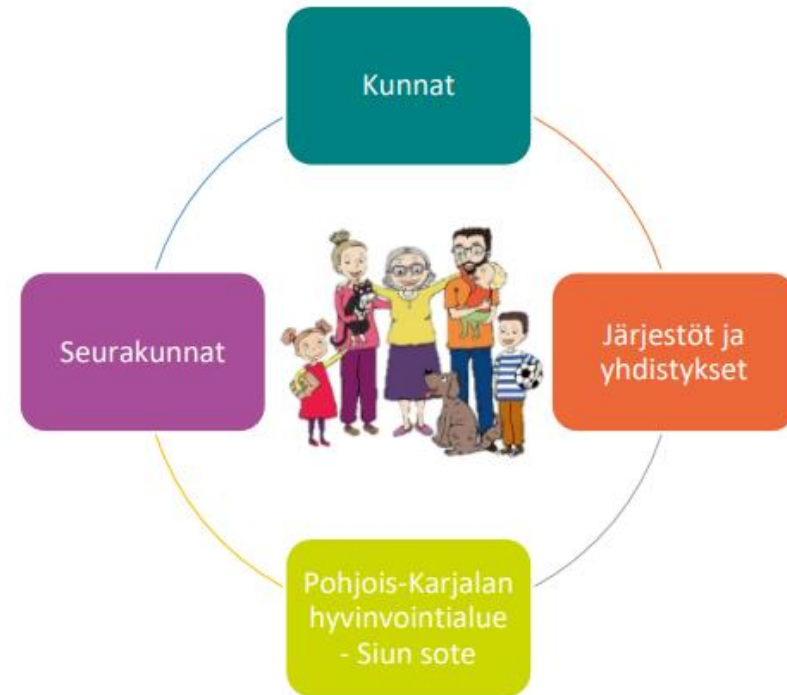
- **Vaatii uusia taloudellisia panostuksia**
 - **Vaihe1: käynnistäminen vuonna 2025**
 - Painopiste nuoruusikäisissä, tutkimusnäyttöön perustuvien psykososiaalisten interventioiden käyttöönotossa sekä lapsiperheiden yhteisasiakasohjauksen edelleen kehittämisessä
 - **Vaihe2 maakunnallinen toiminta kattaa koko maakunnan ja kaikki ikäryhmät vuonna 2026?**
 - Toiminnan vakiinnuttaminen ja laajentaminen kaikkiin ikäryhmiin
 - Lasten ja nuorten terapiatakuu voimaan?

Lisäpanostukset eivät yksinään ratkaise nykytilan ongelmia, jotka ovat johtaneet viimesijaisten palvelujen painottumiseen ja sijaishuollon kustannusten paisumiseen!

Miten edistämme tarvittavaa systeemistä muutosta ja toimintakulttuurin muutosta?

Pohjois-Karjalan perhekeskuksen toimintasuunnitelma 2023-2025

Laatijat:

Minna Hurmekoski, Sonja Hartikainen, Juha Rynnänen ja Marika Myllynen
sekä

Pohjois-Karjalan perhekeskuksen maakunnallinen ohjausryhmä

Johtamismalli, LaNuPe integraatiojohtaminen hyvinvointialueella

Integraatio- johtamisen taso

Osaamiskeskuksen vetäjä ja vastuhenkilöt vastaavat TeSa ja PeSo johtajille

Vastuuhenkilöiden muutosjohtamiskyvykyys on kriittinen

JOHTAMINEN

LaNuPe osaamiskeskus /integraatiojohtaminen

Tuo eri yksiköiden osaamista yhteen ja kehittää yhteisiä prosesseja sekä toimintamalleja Perhekeskus toimintamallin ja "yhden luukun" periaatteen mukaisesti. Kytkeytyy osaksi Perhekeskustoiminnan laajempaa johtamisrakennetta.

- Palveluintegraatiota toteuttava palvelukokonaisuuksien kehittäminen
- Yhteisövaikuttavuus ja yhteensovittava johtaminen
- Lapsibudjetointi ja tiedolla johtaminen
- Asiakslähtöisen ja monialaisen toimintakulttuurin kehittäminen
- Terapiatakuun psykososiaalisten interventioiden menetelmäkoordinaatio

Monialainen palvelu- ja hoidontarpeenarviointi

Lapsiperheiden yhteisasiakastyö (PTH ESH SOS KUN)

Organisaatorajat ylittävän monialaisen työn rakenteet (esim. Oma tiimi – malli)

ASIAKASTYÖ

Integraation asiakastyön taso

Muutoksen jalkauttamisen vastuhenkilöt LaNuPe yksiköstä ja SOS, PTH, ESH, KUN yksiköistä

PALVELURAKENNE

Sosiaalihuollon palvelut

Perusterveydenhuollon palvelut

Erikoissairaanhoidon palvelut

Asiakkaiden palvelujen yhteensovittaminen, järjestämislain 10 §

Yhteensovitettu palvelun toteutus lapsen, nuoren ja perheen toimintaympäristöön

Lasten ja nuorten kehityksellisiin ja psyykkisiin häiriöihin liittyvien sote-palvelujen kehittämistyöryhmän toiminnan jatkaminen ja työryhmän nimeäminen

5085/00.00.02/2024, § 19/2024

Selostus asiasta

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on toiminut 1.3-31.8.2024 työryhmä, jonka tehtävänä oli luoda esitys rakenteiden luomiseksi lasten- ja nuorten perustason lievien ja keksivaikeiden kehityksellisten ja mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn, diagnostiikkaan ja hoitoon sekä kuntoutukseen liittyviin toimintoihin.

Työryhmä on laatinut esityksen lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuuspalveluiden keskuksen perustamisesta sekä integraatiojohtamisen vahvistamisesta. Työryhmän tehtävänä on ohjata lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämistyötä siten, että hyvinvointialueen palvelukokonaisuus vastaa kohdeväestön tarpeita, ja toimii hyvin yhteensovitetuna, kustannustehokkaana kokonaisuutena.

Toimintaa jatketaan työstämällä edelleen mallin jalkauttamista, prosessien kehittämistä sekä osaamisen ja resurssien turvaamista. Toiminnan tarkoituksena on parantaa palvelujen saatavuutta, laatua ja mahdollistaa moniammatillisen toiminnan kehittäminen asiakkaiden ja potilaiden parhaaksi sekä viiden vuoden tähtäimellä myös kulujen pienentämiseen hyvinvointialueella.

Työryhmän toimintaa toiminnan ja kehittämisen tukemiseksi jatketaan 1.9.2024-31.12.2025. Työryhmä raportoi toiminnastaan ja edistymisestä kvartaaleittain johtoryhmälle.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden visio

Siun sotella on selkeä ja ennakoiva palvelukokonaisuus, joka on moniammatillisesti toteutettu, integratiivisesti johdettu ja tuottaa yhteensovitetun palvelun lapsen, nuoren, perheen toimintaympäristöön

Vision vaikuttavuus on

- Asiakkaan elämänlaatua parantavaa.
- Ammattilaisten työtä ja jaksamista tukevaa.
 - Pitkäaikaisia hoitotuloksia sekä kustannusvaikuttavuutta parantavaa.

Kiitos!

Lisätietoja:

sanni.penttila@siunsote.fi

p. 0133307993

